

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1030

חיי שרה תשפ"א השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

קחו נשים והולידו בנים ובנות מהלכות גיל הנישואין

**העמים שיעלו ראשונה לירושלים
בעת הגאולה**

לגאול את המערה מבני חת

ויקח אשה ושמה קטורה – זו הגר

מקום נוסף שבו אנו רואים איך מקרבים רחוקים הוא בסוף הפרשה. שם אנו קוראים 'ויסוף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה'. רש"י מסביר בשם המדרש: "זו הגר ונקראת קטורה על שם שנאים מעשיה כקטרת, ושקשרה פתחה שלא נזדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם" (בראשית נה א). האמת היא שקשה לקרוא על אברהם שנושא שנית את הגר אחרי שהיא ציערה כל כך את שרה וגורשה ביוזמתה מביתה.

בני הגר יבואו הראשונים בעת הגאולה

כדי להבין את מעשה אברהם נקרא את נבואת ישעיהו על הגאולה העתידה. שם נראה כי לעתיד לבוא מד"ן ועיפה ושקב יהיו הראשונים שיכירו בכך שאברהם ובניו הם "אב המון גויים". "שפעת גמלים תכסף בכרי מד"ן ועיפה כלם משקב יבאו זקב ולבונה ישאו ותהלות ה' יבשרו" (ישעיהו ט).

מד"ן ועיפה ושקב הם בניה וצאצאיהם של הגר, ככתוב בפרשה: "ותלד לו את זמרון ואת יקשון ואת מידן ואת מדין ואת שוקן ואת שונם: ויקשן ילד את שקב ואת דדן ובני דדן היו אשורם ולטושם ולאמים. ובני מד"ן עיפה ועפר ותנף ואבידע ואלדעה כל אלה בני קטורה". מכאן נבין שאברהם לקח את הגר לאישה אחרי פטירת שרה כדי להכין את ליבם של העמים להכיר בבניו של יצחק באחרית הימים.

קצתי בחיי מפני בנות חת

השם של בני חת מודגש מאוד בהקשר של קניית המערה. בפרשה זו הם מוזכרים תשע פעמים, ועוד שש פעמים נוספות מוזכרים בני חת בתורה בהקשר לקניית המערה. למה חשוב להדגיש שוב ושוב כי המערה נקנית דווקא מבני חת?

אם עוקבים אחרי סיפור חייהם של בני חת רואים שהם המקולקלים שבבני כנען. מהם יוצא עמלק "עשו לקח את נשיו מבנות כנען את עדה בת-אילון החתי" (לו ב). נולד להם אליפז "ותמנען היתה פילגש לאליפז בן-עשו ותלד לאליפז את עמלק. אלה בני עדה אשת עשו" (בראשית לו יב).

כשרבקה רואה את הרוע של בנות חת, היא אומרת ליצחק "קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת פאלה מבנות הארץ לפמה לי חיים" (כו מו). "שכל מעשיהו היו להכעיס ולעצבון".

אברהם מחליץ את המערה משורש הקליפה

הגדולה של אברהם איבנו הייתה להצליח להתנהל מול קליפת הרשע הגדולה הזאת ולהצליח לגאול מידם את המערה הקדושה והמיוחדת הזאת. דרכה של קליפה היאחזו בקדושה היותר גדולה. והגדולה של אברהם היא להיות נשיא אלוקים גם על אלה שרחוקים מכולם ולהצליח, ומעשה אבות סימן לבנים.

נפתח בית הוראה בהדרכת מו"ר הרה"ג שמואל אליהו שליט"א

ניתן להפנות שאלות במגוון דרכים לקבלת תשובה מהירה.

טלפון או ווצאפ למספר 0733-75-0000 מייל harav52bh@gmail.com

שעות פעילות: בימים א-ה 8:00-23:00

ביום שישי, עד חצי שעה לפני כניסת שבת
במוצאי שבת, חצי שעה לאחר צאת השבת

בית ההוראה פועל מטעם איגוד רבני קהילות ויענו
בו רבנים מוסמכים. במקרה הצורך השאלות יועברו
לרב שמואל אליהו שליט"א ע"י רבני בית ההוראה.

אחריהם יבואו נבית וקדר בני ישמעאל

בהמשך הפרשה אנו קוראים על תשובתו של ישמעאל. שבפסוק אברהם נאמר: "וַיִּקְרְאוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנָיו אֶל מְעַרְתֵּי הַמִּכְפֵּלָה אֶל שְׂדֵה עֶפְרָן בֶּן צֹחַר הַחֲתִי אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מְרָא" (בראשית כה ט), ומפרש שם רש"י בשם המדרש: "מכאן עשה ישמעאל תשובה והולך את יצחק לפניו והיא שיבה טובה שנאמר באברהם" (ב"ב טז ע"ב).

גם כאן מדובר במעשה אבות שהוא סימן לבנים, כיוון שבהמשך הפרק בישינו שמדבר על מדין ועיפה ושָׂבָא אנו קוראים על העמים שיעלו לירושלים אחריהם והם בניו של ישמעאל קדר ונביות. "כָּל צֵאן קָדָר יִקְבְּצוּ לָךְ אֵילֵי נְבוִיֹת וְשָׂרְתוּנְךָ יַעֲלוּ עַל רָצוֹן מִזְבְּחֵי וְבֵית תַּפְאֲרֵתִי אֶפְאֵר". קדר ונביות הם שמות בניו של ישמעאל. "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁמֹתָם לְתוֹלְדֹתֵם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבִית וְקָדָר וְאֶדְבָּאֵל וּמִבְּשָׁם" (בראשית כה ג). מכאן אנו יכולים לצפות את התהליכים העתידיים.

בספר בית אלוקים למבי"ט (שער התפילה פרק יח) מובא שעל כך התפלל אברהם באומרו "לו ישמעאל חיה לפניך" (בראשית י"ז). והכוונה במילה "לפניך" היא "ביראתך". כמו "התהלך לפני והיה תמים" ומתרגמים "פלה קדמי" והתקבלה תפלתו.

שפעת גמלים תכסף

הפסוק שמתאר את העמים שיעלו לירושלים מתחיל במילים "שפעת גמלים": "שִׁפְעַת גַּמְלִים תִּכְסֵף בְּכָרִי מִדִּין וְעִיפָה כָּלֵם מִשְׁבָּא יְבֹאוּ וְלִבְנֵהּ יִשְׂאוּ וְתִהְיוּ לְה' יְבִשְׁרוּ" (ישעיהו ס ו). למה דווקא גמלים? התשובה נמצאת בפרשה שלנו, פרשה שמוזכרת בה המילה גמלים 18 פעמים, יותר מכל פרשה אחרת בתורה.

הפעם הבאה שהגמלים מוזכרים מספר רב כל כך של פעמים היא בתיאור הוצאת רחל ולאה מאותו בית, שם הם מוזכרים חמש פעמים. בשתי הפעמים הללו מוציאים מתוך עומק הקליפות את הנשים שהם "אם כל זרע הקדושה" (אור החיים בראשית כב ט). ואיך עושים זאת?

גמלים מרשימים

חכמינו אמרו שאלעזר לוקח את הגמלים הטובים ביותר שיש בבית אברהם. "וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרֵה גַמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדָנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ". המטרה היא להרשים את לבן ואת בתואל באמצעות העושר והגמלים המשובחים של בית אברהם. על מנת להגביר את הרושם הוא מברך את הגמלים במקום הכי מרכזי בחורן, ובשעה הכי מרכזית. "וַיִּבְרַךְ הַגְּמָלִים מִחוּץ לְעִיר אֶל בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת עָרֵב לְעֵת צֵאת הַשָּׁמֶת". כל אנשי העיר מתרכזים סביב הגמלים המשובחים הללו, הם עושים את הרושם הדרוש ולבן מגיע בריצה לראות את המחזה. הוא מסתנוור מהעושר ומאפשר את יציאת רבקה מבית לבן.

להפוך את הנחש למטה של גאולה

כך מסביר הזוהר את יעקב ששולח לעשו גמלים כדי לשבות את רוחו ולהסיר מעליו את המלחמה. שהגמלים הם מהצד של הנחש, וכמו שמושה משתמש בנחש והופך אותו למטה שמביא את הגאולה, כך משתמש יעקב בגמלים כדי לפתות את עשו ולהסיר מעליו את המלחמה. "כִּי הוּא סִטְרָא דִּילֵיהּ. גַּמְלִים הוּא נַחֲשׁ, כְּמִין גְּמֹל. בְּשַׁעֲתָא דְּפִתִּי סִטְרָא לְאֲדָם, אֲרִיבֵי עַל נַחֲשׁ כְּמִין גְּמֹל". ולכן כתוב הגמרא "תְּגַנְנוּ, מֵאֵן דְּחִמֵּי גְמֹל בְּחַלְמִינֵיהּ, מֵיִתָּהּ נִקְנְסָה עֲלֵיהּ מְלִמְעָלָה, וְאִשְׁתְּזַיֵּב מִיָּנְהּ. וְכֹלֵא חַד" (עין זוהר ג ק).

והקִיֵּתָה אֶת עֲמֻלְךָ – מְגֻמֵל וְעַד חֲמוּר

כדי להבין למה הגמלים הם מסיטרא דנחש, נראה כי בתנ"ך מוזכרים הגמלים בעיקר כרכב של העמלקים והמדיינים. "וְהָיָה אִם-זָרַע יִשְׂרָאֵל

וְעָלָה מִדִּין וְעֲמֻלְךָ וּבְנֵי-קָדָם וְעָלוּ עֲלָיו: וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת-יְבֹלֵה הָאָרֶץ עַד-בְּוֹאֵךְ עָנָה וְלֹא-יִשְׁאִירוּ מִחַיָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׂה וְשׂוֹר וְחֲמוּר: כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאֶהְלִיְתֶם יְבֹאוּ וַנְּבֹאוּ כְּכִי-אֲרַבְרָה לְדָב וְלָהֶם וְלְגַמְלֵיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בְּאָרֶץ לְשַׁחֲתָה" (שופטים פרק ג א).

על כן מצטווה שאול להכות את העמלקים על גמליהם. "עֲתָה לָךְ וְהִקִּיֵּתָה אֶת-עֲמֻלְךָ וְהִחַרְמְתָם אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לָו וְלֹא תַחְקֹל עֲלָיו וְהַמֵּתָה מֵאִישׁ עַד-אִשָּׁה מְעַלְלֵל וְעַד-יוֹנֵק מִשׂוֹר וְעַד-שָׂה מְגֻמֵל וְעַד-חֲמוּר" (שמואל א פרק טו ג). שאול חומל עליהם, ודוד מנסה לתקן ורודף אחרי העמלקים וגמליהם אבל לא מצליח להכחידם. "וַיָּבֹאוּ דָוִד מִהַנְּשָׁף וְעַד-הָעָרֵב לְמִחְרָתָם וְלֹא-נִמְלֹט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם-אֲרַבְעַת מְאוֹת אִישׁ-נָעַר אֲשֶׁר-רָכְבוּ עַל-הַגְּמָלִים וַיִּנְסוּ" (שמואל א פרק ל יז).

מלכת שבא - נכדתה של הגר

הפסוק מדגיש כי מלכת שבא, אחת מבנותיה של הגר, מכירה במלכות ה' ובמרכזיות ירושלים והמקדש ומביאה את כל מתנותיה על גמלים. "וַתָּבֵא יְרוּשָׁלַיִם בַּחֵיל כְּבָד מֵאֵד גְּמָלִים נְשִׂאִים בְּשִׁמְיָם וְהָבֵה רִב־מֵאֵד וְאֶבֶן יָקָרָה וְתִבְאֵה אֶל-שְׁלֹמֹה וְתַדְבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל-אֲשֶׁר הָיָה עִם-לִבְבָהּ" (מלכים א פרק י ב). היא מקדימה את התיקון שיהיה לעתיד לבא. "שִׁפְעַת גַּמְלִים תִּכְסֵף כָּלֵם מִשְׁבָּא יְבֹאוּ וְלִבְנֵהּ יִשְׂאוּ וְתִהְיוּ לְה' יְבִשְׁרוּ" (ישעיהו ס ו).

שאול המלך
הבין
שהשידוכים של
בנות ישראל
הם אחריותה
של הממלכה,
מהם נלמד
שהמדינה צריכה
לפתוח משרד
ממשלתי
לשידוכין,
המדינה צריכה
לעודד שידוכין
ונישואים. זה
אינטרס ראשון
במעלה של
המדינה מכל
בחינה שהיא

הלכות גיל הנישואין

מעלת הנישואין

בפרשה זו אנו קוראים על אברהם שמחפש זיווג ליצחק, ועל אברהם שלא רוצה להישאר בלי אישה ונושא את הגמרא מספרת על מעלת הנישואין ואומרת: "אָמַר רַבִּי תַנְחֹם אָמַר רַבִּי תְנִילֵאִי, כָּל שְׂאִין לוֹ אִשָּׁה, שְׂרוּי בְּלֹא שְׂמִיחָה, בְּלֹא בְרָכָה, בְּלֹא טוֹבָה. וְכוּ' בְּמַעֲרַבָא אָמַר", בארץ ישראל הוסיפו עוד על מעלת הנישואין ואמרו כי מי שאין לו אישה הוא שרוי "בְּלֹא תוֹרָה, וְבְלֹא חוּקָה. בְּלֹא תוֹרָה" וכו'. "רַבָּא בַר עוּלָא אָמַר: אִף בְּלֹא שְׁלוֹם, דְּכַתִּיב, (איוב ה) 'וַיִּדְעֶתָ כִּי שְׁלוֹם אֶהְלֶךְ' וגו'" (יבמות סב ע"ב).

בן שמונה עשרה לחפה

לכן אדם צריך להתחתן, והגיל המוצע במשנה (אבות ה א) הוא "ח. כך אומרת המשנה בשם יהודה בן תימאי: "בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים לְמִקְרָא, בֶּן עֶשְׂרִי לְמִשְׁנָה, בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמִצּוֹת, בֶּן חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה לְתַלְמוּד, בֶּן שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה לְחֻפָּה וכו'". וברמב"ם (אישות ט"ו ב) "ומאימתי האיש נתחייב במצוה זו מבן שבע עשרה". והסבירו המפרשים שהכוונה סוף שנת 17 שהיא תחילת שנת 18.

ילמוד אדם תורה ואח"כ ישא אשה

ובאמת היה חייב אדם בנישואים כבר בגיל בר מצווה, כמו בכל המצוות האחרות. אלא שאינו ראוי בגיל זה לנישואין כיוון שההלכה אומרת שצריך ללמוד תורה לפני הנישואין. "ילמוד אדם תורה ואח"כ ישא אשה, שאם ישא אשה תחילה, אי אפשר לו לעסוק בתורה, מאחר שרחיים בצווארו" (יו"ד רמז, ב).

כן צריך שתהיה פרנסה קודם הנישואין "דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילה, ואחר כך יקנה בית דירה, ואחר כך ישא אשה... אבל הטיפשים מתחילים לישא אשה ואחר כך אם תמצא ידו יקנה בית, ואחר כך בסוף ימיו יחזור לבקש אומנות או יתפרנס מן הצדקה" (רמב"ם הלכות דעות ה, יא). ושיערו חכמים את גיל 18 לנישואין כי כל ה"שיעורים" הם הלכה למשה מסיני.

בין שהגיעו עשרים ולא נשא, אומר, תפח עצמותיו

בהמשך הגמרא: "אמר רבא, וכן תנא דבי רבי ישמעאל, עד עשרים שנה יושב הקדוש ברוך הוא ומצפה לאדם - מתי ישא אשה, בין שהגיעו עשרים ולא נשא, אומר, תפח עצמותיו". וכך נפסק להלכה בשולחן ערוך (אבן העזר א ג). "מצוה על כל אדם שישא אשה בן י"ח, וכו' ובשום ענין לא יעבור מעשרים שנה בלא אשה. ומי שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא, בית דין כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה".

למה כתב השו"ע "ובשום ענין לא יעבור מעשרים שנה בלא אשה"? שאפילו אם לא מצא פרנסה ולא למד מספיק תורה - לא יתאחר מנישואין אחרי גיל עשרים. וזה שכתב השו"ע "ומי שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא, ב"ד כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה". כתב הרמ"א "ובזמן הזה נהגו שלא לכוף על זה". והיה אומר מו"ר אבא זצוק"ל כי אע"פ שהרמ"א כתב שלא כופים על זה, אין הכוונה שבוטלה ההלכה להתחתן קודם גיל עשרים.

לא יכול לדור בעיר הקודש ירושלם ת"ו שרוי בלא אישה

מנהג ירושלים היה לא להניח לרווק מגיל עשרים להתגורר בעיר, אפילו אם היו לו תירוצים טובים. וכך לשון התקנה: "בשבטי ישראל הודענו נאמנה כי יש הסכמה קדומה עשויה בכל תוקף ההסכמות מזמן קדמון, לקדושים אשר בארץ המה, על ענין הרווקים מבן עשרים שנה ולמעלה, לא יכול לדור בעיר הקודש ירושלם ת"ו שרוי בלא אישה.

הנה בעתה ראה ראינו בעוונותינו הרבים הרווקים והפנויים פה עיר הקודש ירושלים ת"ו מבן עשרים שנה ומעלה שרויים בלא אשה, ותולין העניין בבוקי סריקי (בדברים בטלים), כי אין ידם משגת לצורכי החופה ולזון ולפרנס את אשתו. ומדי יום ביום באים מחו"ל, ומסורה בידינו כי אין אפטרופוסים לעריות ואי אפלונוק"ה.

לכן נתועדנו יחד אגב אסיפת חכמי ופקידי ומנהיגי ומשגיחי וממוני וטובי עיר הקודש ר"ב ור"מ (רוח בנין ורוח מניין) ומחדשים ההסכמה הקדומה, וכולנו פה אחד בהסכמה עלינו על ענין הרווקים מבן עשרים שנה ומעלה ומבן ששים שנה ולמטה לא יורשה שום בר ישראל רווק לדור פה עיר הקודש ירושלים תיבנה ותיכונן בלא אשה. והזמן קצוב נתנו לכל הרווקים היושבים פה עיר הקודש מהיום ה' לחודש אייר עד ראש חודש אלול ראה ראה וישים כל מגמת פניו בתוך הזמן הנזכר לישא אשה, ואזי יכול לדור פה עיר הקודש כרצונו. ואם אין כוח בידו, כי לא מצא מנוח לישא אשה, מחויב הוא תיכף ומיד לצאת מפה עיר הקודש לבקש את חייו בחוץ לארץ (ספר התקנות של ירושלים מא ע"א).

לימים בוטלה התקנה הזאת, אבל היא מלמדת עד כמה נזהרו מנהיגי הציבור על כך שלא יישארו רווקים ורווקות בעם ישראל ולא ייכשלו חלילה בעריות.

העוסק במצווה פטור מן המצווה

כתב השו"ע "מיהו אם עוסק בתורה וטרוד בה, ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונו ויתבטל מן התורה, מותר להתאחר". וכן כתב "ומי שחשקה נפשו בתורה, כבן עזאי, תמיד, ונדבק בה כל ימיו, ולא נשא אשה, אין בידו עון, והוא שלא יצרו מתגבר עליו" (שו"ע א ד). ולמרות שיש עליו מצווה של פריה ורביה, "הרי זה מותר להתאחר שהעוסק במצווה פטור מן המצווה וכל שכן בתלמוד תורה" (רמב"ם פט"ו מאישות ה"ב).

בן עשרים שנה ולא נשא אשה - פל ימיו בהרהורי עברה

וגם מי שלומד תורה לא יתאחר יותר מדי. כך מספרת הגמרא על רב חסדא שהשתבח לפני רב הונא ברב הקנונא שהוא אדם גדול. אומר רב

הונא לרב חסדא: כשיבוא לך רב המנונא הביאהו לידי.

כשבא רב המנונא לפני רב הונא חזיה דלא פריס סודרא. ראה שהוא לא שם טלית על ראשו בתפילה. אמר ליה, מאי טעמא לא פריסת סודרא? אמר ליה, דלא נסיבנא, לא התחתנתי. והדרינהו לאפיה מיניה. סובב רב הונא את ראשו מרב המנונא להורות שלא ניחא דעתו ממנו.

אמר ליה, חזי דלא חזית להו לאפאי עד דנסבת. תראה שלא לראות את פני עד שתישא אישה. רב הונא לטעמיה - דאמר, בן עשרים שנה ולא נשא אשה - פל ימיו בעברה. 'בעברה', סלקא דעתך? אלא אימא, פל ימיו בהרהורי עברה.

ולמה כל ימיו? כי אדם שהגיע לגיל 20 ולא התחתן מופנים יצרו להרהורי עבירה ולא לאשתו. ואף לאחר שיתחתן ויהיה נאמן לאשתו יתקשה להינצל מהרהורי עבירה, כי הם כבר הפכו להיות חלק ממנו. ורק אם ישוב בתשובה גדולה מאהבה יוכל לתקן את עצמו.

העוסק בתורה לא יתאחר מעשרים וחמש

על כן כתב החפץ חיים בספר המצוות הקצר: "ואם עוסק בתורה, ומתירא שלא יבטל מחמת טרדת מזונות, מותר להתאחר, ועל כל פנים, לא יותר מן עשרים וחמש שנה. ונהג בכל מקום ובכל זמן" (חלק מצוות עשה מג). ומקורו מהגמרא בקידושין שאומרת "אמר ליה רבא לרב נתן בר אמי, אדידך על צנאריה דברך - משיחסר ועד עשרים ושתיים. ואמרי לה, מתמני סרי עד עשרים וארבע. פתנאי, (משלי כב) 'תנוד לנער על פי דרכו', רבי יהודה ורבי נחמיה, חד אמר, משיחסר ועד עשרים ושתיים, וחד אמר, מתמני סרי ועד עשרים וארבע". תחתן את בנך כל עוד ידוך על צווארו, מגיל 16 עד 22. ויש אומרים מ-18 עד 24.

דמי שיצרו מתגבר עליו - גם עד כ"ה אסור

בשו"ת "משנה הלכות" (חלק ט סימן רמו) כתב כי זה רק כאשר אין יצרו מתגבר עליו להחטיאו בהרהורי עבירה. שאם נכשל בהרהור עבירה, אין לו להתאחר כלל. "דמי שיצרו מתגבר עליו - גם עד כ"ה אסור וזה פשוט". וכן כתב בשו"ת דברי יציב (חלק אבן העזר סימן ג). ובלבד שאין לו הרהורי עבירה. "דאטו מי שעוסק בת"ו מותר לו להיות כל ימיו בהרהור עבירה".

נחלשו הטבעים ונשתנו הדורות לכן אין להקדים ולישא בן י"ג

בשולחן ערוך משמע שאפשר ואף רצוי לשאת קודם גיל י"ח גם למי שלומד תורה. כך נאמר בגמרא על רב חסדא שנשא אישה בהיותו בן 16 ואמר שאם היה נושא בן 14 היה יותר טוב שלא היה לו שום הרהור עבירה, וממילא הקדושה שלו יותר טהורה ולימוד התורה שלו היה הרבה יותר טוב.

אמנם כבר הביא ה"פתיח תשובה" (ס"ק ב) את דברי החיד"א ב"ברכי יוסף" שכתב משם מורינו הרב רבי יונה החסיד כי "בדורות אלו נחלשו הטבעים ונשתנו הדורות לכן אין ליהרר בזה להקדים ולישא בן י"ג".

אף על פי שקיים פריה ורביה, אסור לו לעמוד בלא אשה

כתוב בשו"ע כי גם מי שיש לו בנים חייב בנישואים, שיש להם מעלה מצד עצמם. "אף על פי שקיים פריה ורביה, אסור לו לעמוד בלא אשה, וצריך שישא אשה בת בנים אם יש ספק בידו, אפילו יש לו כמה בנים; ואם אין ספק בידו לישא אשה בת בנים אי"כ ימכור ס"ת, אם אין לו בנים - ימכור כדי שישא אשה בת בנים. אבל אם יש לו בנים - לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה. ויש אומרים שאפילו אם יש לו בנים ימכור ס"ת כדי שישא אשה בת בנים". וכתב הבאר היטב שמותר למכור ספר תורה אפילו לאשה שאינה בת בנים מחמת מעלת הנישואין וכדי שלא יעמוד בהרהורי עבירה (אה"ז א ס"ק יד).

לעתיד לבוא
מדין ועיפה
ושבא, צאצאיה
של הגר, יהיו
הראשונים
שיכירו בכך
שאברהם הוא
"אב המון
גויים". הם
יבואו אל בני
ישראל ממשיכי
דרכו של
אברהם
שמתברכים
בהם כל גויי
הארץ

סיפורים על הרב זצ"ל

התונה בלי ספקות

אפרת מספרת סיפור מיוחד שקרה לה לאחר שהרב מרדכי אליהו זצ"ל כבר עלה בסערה השמימיה. וכך היא מספרת: הייתי בקשר רציני עם בחור, דיברנו כבר על התונה והיה ברור לנו שאנחנו מתחתנים. מצד אחד חיכיתי להצעת נישואין, אבל מצד שני היו לי עדיין ספקות מוסתרים. כשהגיעה הצעת הנישואין דחיתי את הספקות והחלטתי להתחתן.

מועד החתונה הלך והתקרב, אבל הספקות לא הרפו ממני. החלטתי ללכת לציון הרב זצ"ל בהר המנוחות בגבעת שאול ולהתפלל לבורא עולם שבזכות הרב אזכה בעצה נכונה, יוסר מליבי הספק ואזכה לזיווג הגון.

התפללתי והרגשתי שהתפילה התקבלה, אבל לא ידעתי את הדרך שבה ה' פעל כדי לכוון אותי בדרך נכונה. ממש אחרי התפילה התקשר הבחור המיועד, הוא היה בעיצומו של התקף זעם וצעק והתקיף, בלי שידעתי על מה ולמה. האמת היא שגם למישהו שטעה לא נכון לדבר באופן כזה. בוודאי לא לכלה לפני החתונה.

לא ידעתי שיש לבחור צד כזה שמאבד את העשתונות וצועק. כל כך הצטרעתי בשבילו, אבל הצעקות שלו גיבשו אצלי החלטה ברורה ללא כל ספק: אני לא מתחתנת עם גבר שמאבד את עצמו מרוב כעס. אינני יכולה לחיות עם גבר שמאבד את העשתונות, וב"ה שכל זה התגלה לי לפני הנישואין. הבנתי שהסיפור הזה הוא תוצאה של התפילה שהתפללתי בציונו של הרב זצ"ל, אבל לא ידעתי עד כמה התפילות הללו נענו. כי מיד אחרי הפרידה מהבחור הכעס נפגשתי עם בחור ירא שמים אמיתי ועדין נפש, ויחד זכינו להקים בית של תורה.

בלי נדר

במשך שנתיים נפגשתי עם המון בחורים למטרת נישואין, אבל חתונה אין. החלטתי ללכת לרב מרדכי אליהו זצ"ל. הגעתי לביתו, וכשהרב פתח את הדלת אמרתי לו: שנתיים אני לא מצליחה להתחתן. אני מוכנה לעשות כל דבר לשם כך, בבקשה תגיד לי מה עלי לעשות!

הרב פתח תנ"ך, קרא שם כמה פסוקים ואמר לי: למי נדרת שתחתני איתו? הייתי בהלם. נזכרתי שעם הבחור הראשון שנפגשתי העניינים התקדמו בהצלחה. אמרתי לו שנתחתן, אך המשפחה טרפדה את זה. הרב אמר לי: תעשי התרת נדרים בנוכחות עשרה גברים, כמו בראש השנה, ותפירי בדיק את הנדר ואת כל הפרטים. עשיתי כמו שאמר לי הרב, וכעבור יומיים פגשתי את מי שהיום הוא בעלי. אני אם ורעיה מאושרת הודות לרב.

אגב, הרב בעונותיו לא רצה שאחשוב שיש לו רוח הקודש, ולכן תירץ ואמר שידע על עניין הנדר כי בשעה שפתח את התנ"ך יצא לו פסוק שמוזכרת בו שבועה.

תשובה כהלכה

לא תואר, כן הוצר. אני בת 22, אחרי שיחת לאומי ומדרשה. נרשמתי ללימודים אבל לא התקבלתי למה שרציתי, ואני שואלת האם להתעקש ללכת ללימוד והאם להמשיך לצאת לשידוכים, כי אני מרגישה תקועה. חשוב מאוד לדעת כי העיקר הוא השידוכים ולא התואר. בסופו של דבר אם את רואה שחטום לך תחום הלימודים, תתמקדי בעיקר. ייתכן שאלוהים רוצה לכוון אותך למקום הרבה יותר טוב בשבילך. תשחררי את הנפש שלך מהנעילה על לימודים ותהיי פנויה נפשית להיפגש עם החתן שלך.

חוננה נחמקט שני. אני בת 39 ולא נשואה. מה עלי לעשות כדי להתחתן? הרב זצ"ל היה ממליץ להקפיד להתפלל תפילת מנחה ולבקש בה על הזיווג. בנוסף, חשוב לא לפסול הצעות מבט ראשון, אלא להקדיש להן מחשבה. לפעמים מה שלא נראה טוב במבט ראשון הוא טוב במבט שני, או אחרי קצת עבודה. חשוב גם לפנות למכרים ולקרובי משפחה, לשדכניות וכד' שיעזרו לך, ובוודאי כבר עשית את זה. אני מברך אותך שחתן טוב ימצא אותך מהר.

קונספירציה מסוכנת. יש הטוענים שכל ההתעסקות האובססיבית של התקשורת עם נגיף הקורונה היא כדי להביא את הציבור לפחד ובכך להתחסן. האם יש אמת בדבר? לאחריה יותר ויותר שומעים שאין אמת בכל הסיפור הזה וקיימת תרופה לקורונה אלא שלא רוצים לחשוף אותה. יש ירוס, והוא הרג סאות אלפי אנשים. וכל מי שאומר שזו קונספירציה הוא טועה ומטעה את הציבור ועלול לגרום לסכנת נפשות של ממש. מי שפיתח את החיסון הוא מציל נפשות, וכל מי שאומר דברים כנגדו מפיץ לשון הרע ורכילות קשה ביותר.

הגמרא במסכת סנהדרין אומרת כי הפסוק "אל תחלל את בתך להזנותה" מלמד שאסור לאדם להשיא את בתו לזקן או משיא אישה מבוגרת לבנו הקטן. כן למי שמשאה את בתו בוגרת לא נשואה, שכל אלה גורמים להזנות את בתו ח"ו. על זה נאמר "לא יאבה ה' סלח לו" (סנהדרין ע"א).

וקחו לַבְּנֵיכֶם נָשִׁים וְאֵת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאִנְשֵׁים

כן הוא בגמרא שחייב אדם לעשות כל מאמץ להשיא את בנו לאישה הראויה לו דְּקָתִיב, (ירמיה כט) "קחו נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבָנוֹת, וקחו לַבְּנֵיכֶם נָשִׁים וְאֵת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאִנְשֵׁים." בַּשְּׂלָמָא בְּנוּ - בְּיָדוֹ להשיאו על ידי שישתדל בעניין, "אֶלָּא בְּתוּ - בְּיָדוֹ הִיא?" הלא זה בידי אחרים אם רוצים לשאת אותה. "הֲכִי קָאָמַר לְהוּ, נָתַן לָהּ מִיָּד, וּלְבַשְׂיָהּ וְנִכְסֵיָהּ, כִּי הִיכִי דְקָפְצוּ עָלָה אִינְשֵׁי" (קידושין ל ע"ב). תן לבתך נדוניה ותן לה בגדים כדי שיחזרו אחריה בחורים לשאת אותה. ולימדו חכמים שייתן אדם לבתו עשירית מנכסיו כדי להשיאה.

אחריות של גדולי ישראל לסייע לרווקים ולרווקות

גדולי חכמי ישראל השתדלו מאוד לסייע לרווקים ולרווקות להתחתן. הם הרגישו את הצער הגדול שלהם ואת הצער הגדול של השכינה כשאינם נשואים. וכך מסופר בגמרא "מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר מִבֵּית אֲחֻזתוֹ הַגֵּה" מעשה באדם שלא רצה לשאת את בת אחותו, ואחרי שהפצירו בו רבים נדר ממנה הנאה כדי שלא ילחצו עליו לשאת אותה. סיפרו לרבי ישמעאל והוא ציווה לקחת אותה ולייפות אותה בביתו. "וְהַכְּנִיסוּהָ לְבֵית רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְיִפְהָה". כשראה החתן המיועד כי הכלה שמאס בה היא באמת יפה, החליט שהוא רוצה לשאת אותה לאישה.

"אָמַר לִיה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּנִי, מָזָה נִדְרְךָ? אָמַר לִיה, לָאוּ, וְהִתְרִיה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל". גם בלי התרת נדרים. "בְּאֻזְתָּה שְׁעָה בְּכָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר, בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נְאוֹת הֵן, אֶלָּא שְׁהֶעֱנִינִי מִנְּעוּלָתָן". הבכי הזה מלמד עד כמה כאבה לו הרווקות של הבת הזאת שלא ראו את יופייה האמיתי וחשבוה למכוערת. הגמרא מספרת שזה לא היה סיפור יחידי, אלא כך הייתה דרכו של רבי ישמעאל כל חייו. "וְכִשְׁמַעְתָּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הִיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂאוֹת קִנְיָה וְאוֹמְרוֹת, בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכִינָה" (נדרים סו ע"א).

המשרד לענייני שידוכין

רבי ישמעאל למד לסייע לרווקים ולרווקות משאול המלך "וְכֵן הוּא אוֹמַר בְּשֵׂאוֹל, (ש"ב א) 'בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל שְׂאוֹל בְּכִינָה הַמְּלִבְשָׁכֶם שְׁנֵי עִם עֲדָנִים הַמְּעֵלָה עֲדֵי זָהָב עַל לְבוֹשְׁכֶן". שאול המלך הבין שהשידוכים של בנות ישראל הם אחריותה של הממלכה, הוא הקים משרד ממשלתי לשידוכין, הוא הבין שזו אחריות של המדינה לעודד שידוכין ונישואים. ועשה כן.

ויהי רצון שזיכו כל הרווקים והרווקות להקים בית נאמן בישראל, ותמשיך להתקיים בנו נבואת ירמיהו (לג י): "פֹּה אָמַר ה' עוֹד יִשְׁמַע בְּמִקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר אֲתֵם אֹמְרִים תְּרַב הוּא מֵאִן אָדָם וּמֵאִן בְּהֵמָה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם הַנְּשֻׁמוֹת מֵאִן אָדָם וּמֵאִן יוֹשֵׁב וּמֵאִן בְּהֵמָה: קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִיחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל פְּלָה קוֹל אֲמָרִים הוֹדוּ אֵת ה' צְבָאוֹת כִּי טוֹב ה' כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. מְבַאֵים תוֹדָה בֵּית ה' כִּי אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹת הָאָרֶץ כְּבָרְאשְׁנָה אָמַר ה'". אמנו ואמנו.

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א.

072-260-2020 (בשעות 12-22)

ניתן לשלוח שאלה בוואצפ למספר 054-319-8126

רמייל rabanim.online@gmail.com

באתר www.darchei-horaah.org